

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
3/2011vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä lokakuuta 2011 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 37/2011 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Elina Immonen, sisäasiainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Seija Jalkanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitusneuvos Marja-Terttu Mäkiranta, sosiaali- ja terveysministeriö
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Akava ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- Suomen Yrittäjät ry

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Esityksen tarkoituksena on panna kansallisesti täytäntöön nk. erityisosaajadirektiivi, jonka tavoitteena on helpottaa Euroopan unioniin korkeaa pätevyyttä vaativaan työhön tulevien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa ja liikkuvuutta ottamalla käyttöön Euroopan unionin sininen kortti.

Direktiivin täytäntöönpano ei Suomessa edellytä merkittäviä muutoksia lainsäädäntöön, koska erityisosaajien maahanmuuttoa on jo ulkomaalaislain säädöksiin helpotettu. Uudistus toteutetaan sisällyttämällä säännökset voimassa olevan lainsäädännön rakenteeseen siten, että sillä ei hankaloiteta erityisosaajien oleskelulupamenettelyä ja nykyinen erityisosaajien maahantulomenettely säilytetään sinisen kortin rinnalla. Vaikka erityisosaajien maahantuloa koskeva sääntely näin monipolvistuu, valiokunta pi-

tää kansallisten joustavien säännösten säilyttämistä perusteltuna.

Hallituksen esityksessä arvioidaan, ettei Suomi juurikaan hyödy sinisen kortin käyttöönotosta. Erityisosaajille myönnettiin vuonna 2010 Suomessa arviolta 2 400 erityisosaajan oleskelulupaa. Heistä vain pieni osa täyttää sinisen kortin myöntämisen edellytykset. Sinisellä kortilla katsotaan esityksen mukaan olevan kuitenkin myönteinen vaikutus maahantulon houkuttelevuuteen koko unionin tasolla, koska yhtenäisen menettelyn käyttöönotto todennäköisesti lisää erityisosaajien tietoisuutta maahanmuuttomahdollisuuksista Eurooppaan. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että sininen kortti tuo erityisosaajille mahdollisuuden liikkua jäsenvaltiosta toiseen.

Valiokunta on direktiiviehdotuksesta antamassaan lausunnossa (TyVL 3/2008 vp) todennut, että Suomen ja muiden EU:n jäsenmaiden työvoimatarpeiden täyttäminen tulee tehdä eettisiä sääntöjä noudattaen. Valiokunta toistaa lausunnossa esittämänsä näkemyksen. Valiokunta huomauttaa kuitenkin, että EU:n alueella työskentelevät kansalaiset voivat hyödyttää lähtömaansa taloudellista ja sosiaalista kehitystä.

Sinisen kortin myöntäminen

EU:n sinisen kortin myöntämisen erityisenä edellytyksenä on, että erityisosaajalla on korkean koulutuksen lisäksi vähintään vuoden työ sopimus erityistä osaamista vaativaan työhön ja työ sopimuksessa tai sitovassa työtarjouksessa sovittu palkka on vähintään 1,5 kertaa suurempi kuin keskimääräinen palkansaajan bruttovuospalkka. Käytännössä kuukausipalkan on siis oltava nykytasolla vähintään 4 700 euroa. Työvoiman saatavuusharkintaa sinisen kortin hakijoihin ei sovelleta, kuten sitä ei sovelleta erityisosaajiin tälläkään hetkellä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että maahanmuuttoviranomaisilta työssä vaadittavan osaamisen, työntekijän koulutuksen ja ammattipätevyyttä vastaavan asianmukaisen palkan arviointi edellyttää erityistä asiantuntemusta mm. tutkinnoista, työn vaativuudesta ja työ-

suhteen ehdoista. Valiokunta korostaa, että arvioinnissa tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen osaamista, jotta ulkomaalaiselle erityisosaajalle turvataan yhdenvertainen kohtelu muiden työntekijöiden kanssa.

Sinisen kortin myöntäminen edellyttää direktiivissä säädettyjen erityisedellytysten lisäksi, että henkilö täyttää myös muut työntekijän oleskeluluvan myöntämisedellytykset. Valiokunta korostaa, että sinisen kortin myöntäminen edellyttää siten selvitystä työnteon keskeisistä ehdoista sekä vakuutusta siitä, että ehdot ovat voimassa olevien säännösten ja työehtosopimusten mukaisia tai että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä. Myös ulkomaalaislain säännöksiä työnantajan kyvystä huolehtia työnantajavelvoitteistaan tulee soveltaa sinisen kortin myöntämiseen vakiintuneen käytännön mukaisesti.

Yhdenvertainen kohtelu jäsenmaiden omien kansalaisten kanssa

Erityisosaajadirektiivin 14 artiklan mukaan EU:n sinisen kortin haltijoita on kohdeltava yhdenvertaisesti jäsenvaltion omien kansalaisten kanssa paitsi työolojen ja työehtojen myös koulutuksen sekä sosiaaliturvan suhteen.

Sosiaaliturvan osalta yhdenvertainen kohtelu merkitsee, että Suomeen tulevat erityisosaajat ja heidän perheenjäsenensä saavat samat sosiaaliturvaetuudet sekä terveyspalvelut kuin oman maan kansalaiset. Heiltä ei voi vaatia vakinaista asumista Suomessa, vaikka kansallisen lainsäädännön mukaan vakinainen asuminen on sekä Kansaneläkelaitoksen myöntämien etuuksien että kunnallisten terveydenhoitopalvelujen saamisen perusteena.

Erityisosaajien rinnastaminen maassa pysyvästi asuviin merkitsee poikkeusta säännöksiin, joita muutoin sovelletaan EU:n ulkopuolelta Suomeen töihin tuleviin. Kolmannesta maasta muuttavalla on oikeus asumisperusteisiin etuuksiin maahantulosta alkaen vain, jos henkilö muuttaa asumaan maahan vakinaisesti. Tällöin

henkilöllä tulee olla vähintään yhden vuoden pituinen oleskelulupa sekä vakinainen asunto ja koti Suomessa. Vakinaista asumista osoittaa vähintään kahdeksi vuodeksi tehty työsopimus.

Sinisen kortin haltijoille ja heidän mukanaan tuleville perheenjäsenille asumisperusteiset sosiaaliturvaetudet kuuluvat työsopimuksen pituudesta riippumatta. Lisäksi he saavat oikeuden käyttää julkisia terveystalouksia samoin asiakasmaksuin ja samoin ehdoin kuin kunnassa asuvat. Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset toteuttavat näin direktiivissä edellytetyn yhdenvertaisuusvaatimuksen. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että samalla Suomeen työskentelemään tuleviin sovellettava lainsäädäntö eriytyy ja eri työntekijäryhmien oikeudet sosiaaliturvaan ja terveystalouksiin muodostuvat keskenään erilaisiksi. Valiokunnan näkemyksen mukaan yhdenvertaisuutta on jatkossa tarpeen edistää myös eri työntekijäryhmien kesken.

Lopuksi

Unionissa on erityisosaajadirektiivin lisäksi valmisteltavana myös muita eri työntekijäryhmiä koskevia direktiivejä, jotka edustavat komission työvoimaperusteisen maahanmuuton suhteen noudattamaa sektorikohtaista lähestymistapaa. Mahdollisesti voimaantullessaan ne merkitsevät sitä, että työntekijäryhmiä koskevat yhä enemmän eri säännöt ja sääntelystä tulee entistä monimutkaisempaa. Valiokunta toistaa erityisosaajadirektiivistä antamassaan lausunnossa (TyVL 3/2008 vp) esittämänsä kriittisen näkemyksen järjestelmän monimutkaistamisesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa maahantulosaännöksiä pyritään selkiyttämään ja yksinkertaistamaan.

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tarja Filatov /sd
vpj. Anne-Mari Virolainen /kok
jäs. Markku Eestilä /kok
Sanni Grahn-Laasonen /kok
Anna Kontula /vas
Jari Lindström /ps
Eeva Maria Maijala /kesk
Lea Mäkipää /ps

Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Elisabeth Naucélér /r
Annika Saarikko /kesk
Kristiina Salonen /sd
Katja Taimela /sd
Jani Toivola /vihr
vjäs. Anu Vehviläinen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää,
neuvotteleva virkamies Marjaana Kinnunen.